

Romsdal sogelag

Meldingar 2020 – Årsmøte 2021

Molde, den 15. februar 2021

100 år i år

INNHOLD

- 2 Årsmøtereferat
- 4 Årsmelding 2020
- 7 Verving
- 10 Romsdal sogelag 100 år
- 20 Margit og Morten Parelius' mindefond
- 25 Mindefondet 25 år
- 28 Molde byleksikon
- 29 100-årsjubileet
- 31 Kyrkjene i Romsdal
- 32 Lovendringar
- 34 Spørsmål til medl.
- 35 Arbeidsprogram 2021
- 36 Årsmøtet 2021

Innkalling til årsmøte 2021

I 2020 var det tillyst årsmøte på vanleg måte, men korona-pandemien gjorde at det fysiske møtet var avlyst og formalitetane vart avgjorde meir elle mindre «digitalt». Vi er framleis inne i pandemien, men denne gongen vil vi prøve å gjennomføre det formelle årsmøtet på tilnærma «vanleg» måte. Det blir ikkje program eller servering etter at den formelle delen er slutt.

Tid og stad:

Auditoriet i Krona, Romsdalsmuseet, tirsdag 9. mars kl. 19.00

Det blir påmelding på e-post eller SMS til post@romsdal-sogelag.no og 976 61 964 (Bjørn Austigard). Maks antal: 30 stk. Siste frist for påmelding mandag 8. mars kl. 22.00. Vi følgjer gjeldande smittevernreglar.

Alt som trengst for å avvikle årsmøtet, finn du i dette heftet. Det aller meste er «plankekøyring», men for å gjere bindinga mellom styret og redaksjonen friare enn slik det har vore, har styret forslag om ei lita lovendring. Sjå side 32-33.

Bjørn Austigard Dag Skarstein Mads Langnes

Solveig N. Flemmen Randi Ingunn Selnes

Scandic Seilet med Bjørnsonhuset, Molde.

Styret har tinga salen i Bjørnsonhuset til jubileumsfesten den 25. august 2021.

Av praktiske grunnar må vi ha påmelding. Meir om dette side 29.
(Foto Magnus Trønningdal 2021)

Referat frå årsmøtet i Romsdal sogelag 30. april 2020

Digitalt årsmøte 2020

Etter vedtekten til Romsdal sogelag skal årsmøtet haldast «i første kvartal kvart år». Alt var gjort klart til eit ordinært årsmøte i Gildehallen på Romsdalsmuseet i Molde den 17. mars 2020, og sakspapira var sendt ut til medlemmene til rett tid i eit årsmeldingshefte. På grunn av dem ekstraordinære situasjonen knytt til «koronaviruset» (Covid 19) vart det norske samfunnet brått stengt ned frå 12. mars 2020, og det viste seg uråd å halde årsmøtet som vanleg. Styret valte då å halde eit digitalt årsmøte, likt med dei fleste andre lag og organisasjoner. Medlemmene fekk tilsendt eit nytt skriv med opplysing om at årsmøtepapira som var sendt ut i årsmeldingsheftet galdt, og at det var høve til å kome med alternative framlegg og innvendingar til dei utsendte framlegga innan utgangen av 30. april 2020. I tillegg var alle sakspapira lagt ut på nettsida vår. Om ikkje det kom endringsframlegg, ville dei utsendte framlegga vere å rekne som vedtekne. Styreleiar Bjørn Austigard var tilgjengeleg på mobil og e-post for kommentarar og merknader frå medlemmene alle dagar i perioden 27.-30. april 2020.

Innkallinga

Då fristen gjekk ut, hadde det ikkje kome inn endringsframlegg eller innvendingar, og følgjande vart vedteke:

Årsmelding for 2019

Styret sitt framlegg til årsmelding for 2019 var presentert i årsmeldingsheftet. Det var ingen merknader, og årsmeldinga vart godkjend.

Revidert rekneskap for 2019

I årsmeldingsheftet kunne medlemmene lese rekneskapen med revisorrapport for 2019. Det kom ingen merknader eller spørsmål, og rekneskapen vart godkjend.

Arbeidsprogram og budsjett 2020

Arbeidsprogrammet og budsjett for 2020 var trykt i årsmeldingsheftet. Det var ingen merknader eller spørsmål, og arbeidsprogrammet og budsjettet vart vedtekne.

Kontingent for 2021

I årsmeldingsheftet gjorde styret framlegg om å halde fast på ein kontingen på kr 350. Framlegget vart vedteke utan merknader.

Innkomne saker

Det var ingen innkomne saker.

Referat frå Margit og Morten Parelius' mingefond

Årsmeldingsheftet inneholdt også årsmelding og rekneskap for fondet. Dette er eit vedtektsfesta referat og skal ikkje godkjennast av årsmøtet i Romsdal sogelag. Ingen hadde merknader til referatet.

Val

Valkomiteen (Jørn Sorthe (leiar), Stig Ove Voll og Jarle Sanden) sitt framlegg stod å lese i årsmeldingsheftet, og vart vedteke utan motkandidatar.

Desse vart valde:

Leiar: Bjørn Austigard (attval for 1 år).

Styremedlemmer: Solveig N. Flemmen (attval), Dag Skarstein og Mads Langnes (ikkje på val) og Randi Ingunn Selnes (ny).

Varamedlemmer: Kenneth Staurset Fåne og Rannveig Jerset (attvalde) og Turid Leirvoll Øverås (ny).

Redaktørar: Bjørn Austigard, Dag Skarstein og Randi Ingunn Selnes (alle attvalde for 1 år).

Revisor: Konrad Moe og vara Rolf Solbakken. Begge attvalde for 1 år.

Valkomité: Stig Ove Voll (leiar) og Jarle Sanden (begge attvalde for 1 år) og Anne Marie Nauste Myhre (ny).

Årsmøtet var avslutta ved utgangen av 30. april 2020.

Anna

Den vanlege serveringa av kaffi/kaker og det annonserte kulturhistoriske programmet etter det formelle årsmøtet, vart ikkje gjennomført fordi årsmøtet vart halde digitalt. Dette galdt også ei planlagt helsing til Rolf Strand, som skulle få velfortent takk etter 25 år som styremedlem og redaktør i Romsdal sogelag.

Mads Langnes, referent

Bjørn Austigard Dag Skarstein Solveig N. Flemmen Randi Ingunn Selnes

På eit «digitalt» årsmøte ser ikkje deltakarane kvarandre. For å bøte på dette tek me her med både det avtroppande og nyvalde styret i eitt og same bilde – teke på eit styremøte i 2018. F.v. Randi Ingunn Selnes (ny, opprykk frå varaplass), Mads Langnes, Dag Skarstein, Bjørn Austigard, Rolf Strand (tok ikkje attval etter 25 år) og Solveig N Flemmen. (Foto Johnny Bratseth)

Årsmelding Romsdal sogelag 2020

I meldingsåret har styret hatt følgjande samansetjing:

Styreleiar:	Bjørn Austigard
Nestleiar:	Dag Skarstein
Kasserar:	Solveig N. Flemmen
Styremedlem:	Randi Ingunn Selnes
Skrivar:	Mads Langnes
Vararepresentantar:	Kenneth Staurset Fåne, Rannveig Jerset og Turid Leirvoll Øverås
Revisor:	Konrad Moe, vara Rolf Solbakken
Redaktørar:	Bjørn Austigard, Dag Skarstein og Randi Ingunn Selnes
Valkomité:	Stig Ove Voll, Jarle Sanden og Anne Marie Nauste Myhre

Styret i Romsdal sogelag har hatt tre vanlege styremøte i 2020. I tillegg har styret kontinuerleg drøfta saker via e-post også mellom styremøta.

Bjørn Austigard og Solveig N. Flemmen har vore medlemmer av styret i Margit og Morten Parelius' minnefond. Det blir her vist til eiga melding.

Årsskrift og bøker

Årsskrift 2020 kom i første halvdel av november månad. Boka var på heile 404 sider og inneholdt 39 store og små artiklar. Årsskriftet vart trykt i eit opplag på 1 400 eksemplar, og salet har vore om lag som venta.

Det blir kontinuerleg arbeidd for å få ei god fordeling når det gjeld både emne, geografi og kjønn i årsskriftet. Det kan også gjerast merksam på at samarbeidet med Molde videregående skole held fram, der tre av artiklane i årsskriftet var skrivne av avgangselever ved skulen. Laget får mykje positiv merksemd for dette samarbeidet både lokalt og frå andre historielag kring om i landet. Hausten 2020 kom også boka «Sett og samla. Smått og stort frå romsdalsk kulturhistorie» av styreleiar Bjørn Austigard. Boka var på 288 sider med mange illustrasjoner, vart trykt i eit opplag på 900 og har hatt eit godt sal.

I meldingsåret har styret i tillegg arbeidd mykje med planlegging, finansiering og oppfølging av forfattarane til dei to omfattande bøkene laget skal gje ut i jubileumsåret 2021. Forfattar Anders Kvernberg er så godt som ferdig med manuskriptet til «Molde byleksikon», og redaksjonen har gått gjennom manuskriptet og komme med merknader og korrektur. Illustrasjonane er henta inn, og det er berre litt finpussing som står att før manuskriptet er ferdig. Boka skal vere klar til jubileumsdagen den 25. august. Også Max Ingar Mørk er i rute med boka «Kyrkjene i Romsdal» som skal komme som medlemsbok i 2021 i staden for det tradisjonelle årsskriftet.

Arrangement og møte

Årsmøtet for Romsdal sogelag vart for første gong halde utan fysisk oppmøte. Årsaka til dette var den omfattande pandemisituasjonen knytt til koronaviruset (Covid 19) i

meldingsåret, der det også for Romsdal sogelag var uråd å halde eit vanleg årsmøte (jf. detaljar i årsmøtereferat). Årsmøtepapira vart som vanleg utsendt som postsending til medlemmane, og møtet vart halde på alternativt vis der medlemmane hadde moglegheit til å sende inn kommentarar og framlegg innan fastsett dato 30. april 2020. Saksframlegga til styret vart vedtekne, då det ikkje kom inn motframlegg til nokon av sakene. (jf. detaljar i årsmøtereferat)

Grunna pandemisituasjonen har dei fleste samfunnsfunksjonar både i Noreg og elles i verda blitt påverka i heile meldingsåret, noko som også har sett sitt preg på aktivitetene til Romsdal sogelag. Alle planar vart lagt til side, m.a. medlemsturen våren 2020. Eitt tiltak vart likevel gjennomført: I samarbeid med Romsdalsmuseet deltok styreleiarena på eit kulturarrangement på Nesset prestegard den 13. oktober der han viste glimt frå boka «Sett og samla».

Internett

EKH Grafisk står for dei tekniske løysingane til heimesida for Romsdal sogelag, www.romsdal-sogelag.no. Dag Skarstein har stått for oppdateringa av den sida som heiter NYTT, medan større endringar og oppdateringar er gjort av EKH Grafisk. Dei elektroniske tenestene fungerer godt, og dei fleste bestillingar på årsskrift og bøker kjem inn den vegen. Kenneth Staurset Fåne er ansvarleg for Sogelagets facebookside.

Spørsmål til medlemmene

Likt med åra før, vart det også i 2019/2020 sendt ut fleire spørsmål til medlemmene. Medlemmene er flinke til å svare, og det kjem ofte svar frå alle delar av Romsdal. Innsamlingane har også resultert i fleire artiklar i årsskriftet for 2020, der Kåre Magne Holsbøvåg presenterte artiklane «Skoddefole, mekregauk og fleire namn på enkeltbekasin», «Oter og slenter – to namn på same dyret» og «Å spete».

I boka «Sett og samla» har Bjørn Austigard heile seks artiklar som byggjer på spørsmål til medlemmene dei siste år. Det er «Ask og eik som tuntre og i allear», «Valnøtttre», «Torne, sureple og asal», «Reit, gjerde og hafelle», «Sloke – eit gammalt naturnamn» og «Gamle gåter».

Når det gjeld opplysningar om bygdesongar og minnesmerke, går dette arbeidet føre seg kontinuerleg. Det kjem stadig inn nye opplysningar, og desse blir då registrerte i databasar på heimesida til laget av Dag Skarstein og Rolf Strand.

Medlemmer og økonomi

Ved årsskiftet 2019/2020 var medlemstalet rundt 880, og det er nokre færre enn året før. Mange eldre medlemmer har falle frå av naturlege årsaker, men det har også komme til nokre nye. Folk har sett pris på «vervepremien» dei har fått. Kontingentinngangen er god. Kontingentkravet blir sendt ut i lag med årsskriftet før jul eitt år med forfall 1. februar det neste.

Salsinntektene var på kr 253.888,- som er vel kr 50.000,- er over budsjettet. På den andre sida var dei samla trykkekostnadene for Årsskrift 2020 og «Sett og samla» på kr 117.000,- over budsjettet på kr 350.000,-. Dette skuldast at både desse bøkene var stør-

re enn først planlagt. Etter som det ikkje kjem noko tradisjonelt årsskrift i 2021 bestemte styret at dei artiklane som kom inn før ein gjeven dato i 2020, skulle takast med i årets årsskrift. Dette utgjorde meir enn 50 sider ekstra, og årsskriftet enda på 404 sider totalt. Rekneskapen viser eit driftsunderskot på kr 234.350,-, men med finansinntekter på 85.029,- blir årsresultatet - 149.332,- som er kr 146.000,- betre enn budsjettet. Til Molde byleksikon er det betalt ut kr 320.500,- i samsvar med avtalar, og som støtte til det same prosjektet har vi motteke kr 150.000,- frå Margit og Morten Parelius' minnefond; kr 33.000,- frå E. K. Hansen Eftt Aasgård & sön og kr 10.000,- i «samfunnsutbytte» frå Sparebank 1SMN. Til Kyrkjebok for Romsdal har vi mottatt kr 30.000,- frå Opplysningsvesenets fond v/Møre bispedømmeråd.

Til drift av laget er det motteke eit tilskot frå Møre og Romsdal fylke på kr 20.000,-. Styret fekk i meldingsåret utbetalt kr 152.000,- i honorar. Medlemskontingenten var på kr 350,-. Bolsøybokfondet utgjer kr 42033,-. Det blir elles vist til rekneskapen.

Oppsummering

Meldingsåret 2020 har vore eit år med stor aktivitet i Romsdal sogelag, samstundes som det har vore prega av pandemisituasjonen knytt til koronaviruset. Det har vore færre arrangement enn vanleg, men årsskriftet har kome i eit større omfang enn nokon gong. Det har også vorte lagt ned mykje arbeidd i å førebu 100-årsjubileet i 2021. Og ikkje minst har det vorte lagt ned stor innsats i dei to store bokprosjekta som skal publiserast i jubileumsåret.

Likt med samfunnet elles, er meir og meir av aktiviteten til laget knytt til internett. Dei fleste bestillingane av bøker kjem no inn digitalt. I tillegg er laget aktivt på Facebook, der ein kring årsskiftet hadde vel så 180 følgjarar som fekk med seg nyhende om laget, boknytt, aktivitetar og anna.

Romsdal sogelag har svært god kontakt med Romsdalsmuseet. Sogelaget leiger lagerplass til boklageret sitt i Kyllingstua, og laget er mellom dei store brukarane av Romsdalsmuseets fotoarkiv og Romsdalsarkivet. Alle styremøte er også lagt til møterom på museet, noko vi takkar for.

Styret i Romsdal sogelag er nøgde med aktiviteten i meldingsåret, og vonar også at medlemmene meiner laget er med på å styrke det lokalhistoriske arbeidet i Romsdal. Det er mange frivillige som bidrar med god hjelp til laget. Både i styret og redaksjonen har det vore svært god kontinuitet dei siste ti-åra, men styret har likevel diskutert styrestruktur, arbeidsfelt og lagets «framtid» meir generelt opp mot 100-årsjubileet og tida etter.

Styret vil til slutt takke alle som har arbeidd til beste for Romsdal sogelag også i dette meldingsåret.

Bjørn Austigard (styreleiar)

Dag Skarstein

Solveig N. Flemmen

Mads Langnes

Randi Ingunn Selnes

(Vedtekten står trykt i Romsdal sogelag, årsskrift 1998, s. 258)

I §2 i vedtekten står det: «Stiftelsens formål er å yte økonomisk støtte til lokalhistorisk arbeid i Romsdal.»

På grunn av store kostnader for Romsdal sogelag fram til 100-årsjubileet i 2021, har styret i MMPM bestemt at beløpet til utdeling i år blir kr 50.000,-.

Søknad sendes: Margit og Morten Parelius' minnefond
v/Bjørn Austigard, Birkelandvegen 1 A, 6416 MOLDE

Søknadsfrist: 15. april 2021

PS. På grunn av krav fra revisjonen, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Brønnøysundregistra ber vi om at du i søknaden tar med noe om økonomien/budsjettet i tiltaket/prosjektet, kontonummer og eventuelt organisasjonsnummer.

Verving og vervepremie

Ordninga med vervepremie held fram. Den som verva eit nytt medlem får anten Bjørn Austigard: **«Sette og samla»** (2020) eller **tre eldre årsskrift** av dei som enno er i handelen.

Dei aktuelle årsskrifta er:
2020, 2019, 2018, 2017, 2016, 2015,
2014, 2013, 2012, 2011, 2010, 2009,
2008, 2007, 2006, 2005, 2004, 2001,
1998, 1993, 1991, 1984, 1981 og 1980.

(Andre premiar kan vere aktuelle – etter avtale).

E-post: post@romsdal-sogelag.no

Medlemspris kr 350,- eller vervepremie.

Resultatregnskap for Romsdal sogelag

Driftsinntekter og driftskostnader	Note	2020	2019
Salgsinntekter		253888,95	97549,75
Medlemskontingent		298400,00	274300,00
Tilskudd Møre og Romsdal Fylkeskommune		20000,00	20000,00
Andre tilskudd	1	299111,00	326801,00
Sum driftsinntekter		871399,95	718650,75
Varekostnader		466894,80	238398,75
Byleksikon		320500,00	434000,00
Kyrkjene i Romsdal	2	20000,00	
Lønnskostnader		152000,00	147000,00
Andre driftskostnader		146355,30	133391,01
Sum driftskostnader		1105750,10	952789,76
Driftsresultat		-234350,15	-234139,01
Finansinntekter og finanskostnader			
Utbytte av egenkapitalbevis		82856,03	68416,52
Renteinntekter		1113,00	2688,00
Finansinntekter		1059,50	
Resultat av finansposter		85028,53	71104,52
Årsresultat		-149321,62	-163034,49

Balanse pr. 31.12

Eiendeler	2020	2019
Omløpsmidler		
Kontanter, bank etc	455935,43	454808,00
Aksjer og egenkapitalsbevis	699647,75	848749,00
Debitorer	49542,19	39772,00
Til gode mva	8466,63	32222,00
Boklager	1,00	1,00
Sum eiendeler	1213593,00	1375552,00

Egenkapital og gjeld

Egenkapital

Kortsiktig gjeld

Bolsøybokfondet

Annen påløpt kostnad

Forskuddsbetalt kontingent

Sum kortsiktig gjeld

Sum egenkapital og gjeld

1014630 **1163952**

42033 42033

4680

152250 169566

198963 **211599**

1213593 **1375550**

*Regnskapet er gjennomgått
og funnet i orden
Molde, 05.02. 2021
Bjørn Austigard, styreleder Dag Skarstein
Solveig N. Flemmen (kasserer) Randi Ingunn Selnes
Mads Langnes
Konrad Moe
valgt revisor*

Noter til årsregnskap for 2020

Note nr. 1 – Andre tilskott

Margit og Morten Parelius' minnefond	155000
SMN-fondet, gavemidler sett & samla	10000
Den Norske Kirke	30000
Momskompensasjon	61111
Tilskudd Byleksikon, EKH AS, SMN	43000
Sum	299111

Note 2 - Lønnskostnad, tallet på tilsatte

Sogelaget har ingen tilsatte

Godtgjørelse til ledende personer	Styret
Lønn	152000
Sum	152000

Note nr. 3 – Aksjer og egenkapitalbevis i andre foretak m.v.

Omløpsmidler

Selskap	Antall	Kjøpsverdi	Kurs	Markedsverdi 31/12
Sp.b 1SMN	3679	129063	97,60	359070
Sparebanken Møre	1338	177438	296,00	396048
Romsdal Sparebank	3759	427300	120,00	451080
Sum		733801		1206198

Romsdal sogelag 100 år, 1921–2021

Av Dag Skarstein

Starten

Historien starter egentlig ett år før, nemlig 28. august 1920. Da ble det holdt et forberedende møte i Molde Sparebanks «røde salon». Møtet ble ledet av redaktør Lars Nøsen. Der ble de enige om følgende: «Der nedsettes et Arbeidsutvalg med Opdrag aa söke Saken realisert ved aa samle medlemmer, samle penger, utarbeide Love, sammenkalle til konstituerende Møte osv., utferdige liste over Medlemmer og ellers gjøre alt som kan fremme Saken. Til Medlemmer av dette Arbeidsutvalg valgtes: K[nut]. Foss, Bj[arte]. Rekdal, O[lav]. Thorvik, Agnar Skeidsvoll og [William] Coucheron[-]Aamodt. Der foretokes Indsamling til Arbeidsutgifter. Den indbragte kr. 80,00 som levertes O. Thorvik som valgtes til aa sammenkalle Arbeidsutvalget.»

Etter to forberedende møter samme høst og om våren neste år, ble så Romsdal sogelag formelt stiftet den 25. august 1921. Bjarte Rekdal ble valgt til formann. Med seg i styret hadde han J[akob]. Nørbech, A[nders]. O. Sand og Agnar Skeidsvoll. Det ble vedtatt «Lov for Romsdal Sogelag» og de tre første paragrafene lyder som følger:

§1

Laget hev til fyremål å vekkje sansen for sermerk kultur og livevis i Romsdalsbygderne, og med sognearbeid knyte bandet fastare millom fyrrtid og framtid.

§2

Denne fyreloga vil det sökje fremja ved å få samla alt som kan kaste ljós yver soga til det gamle Raumsdøla fylke i gammal og ny tid. - Etter å ha sanka turvande tilfang frå muntlege og skriftlege kjeldor, må det verta arbeidt ut høvande sogabøker for kvar bygd og Romsdal under eitt.

Lærere ved Aukra folkehøgskule 1918. Bak t.h. står Bjarte Rekdal (1860-1922), første formann i Romsdal sogelag. Han var en del av den nasjonale begeistring som rådde før og etter 1905. I midten bak står Hans Gjerde (1883-1949). Han kom med i det nye styret 1947. Begge disse har fått egne minnesteiner for kulturinnsatsen sin. (Se www.romsdal-sogelag.no/Mennesmerke) De andre på bildet er Nils Engja og framme f.v. fra Engja, Inga Gjerde og frk. Tjosås. (Foto Kirkhorn/Romsdalsmuseets fotoarkiv)

§3

Kwart år gjev laget ut eit utval av det som frå tid til onnor er uppskrive av tilfang til Romsdalssoge. - Årsmøtet vel ei nemnd på 3 mann som tek seg av dette.

«Lagsmenn vert alle som legg kr 3 i lagskat årleg eller kr. 30 ein gong for alle.» heter det i §4. De kunne formulere seg i gamle dager, men kjønns-kvotering var nok et ukjent begrep.

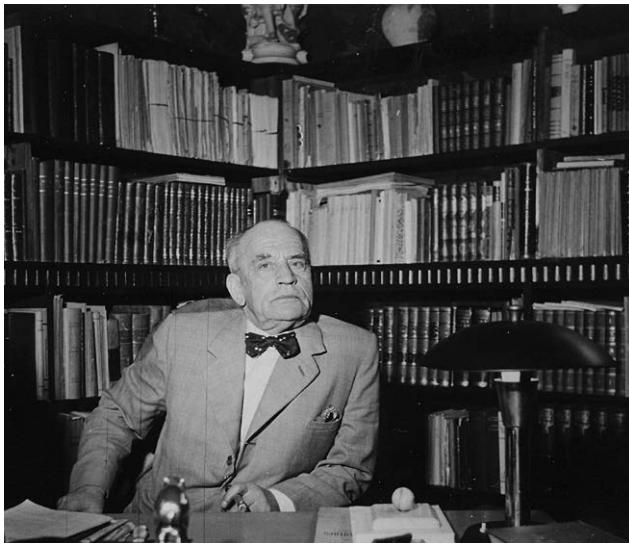
Opprettelsen av et sogelag kom ikke helt ut av det blå. Romsdalsmuseet var etablert i 1912 og Romsdal Ungdomssamlag (RU), som var en stor organisasjon med lokallag i de fleste bygder i Romsdal, hadde i mange år arbeidet for sine hjertesaker omkring den nasjonale arven. Stifterne av Romsdal sogelag var eller hadde vært aktive i RU og Romsdalsmuseet. Tilskuddet på kr 500 de tre første åra fra RU var også med på å få laget i gang. Senere drev lokallagene i RU en aktiv medlemsverving og skaffet de fleste medlemmene i Romsdal sogelag.

Det nystartede laget så altså for seg to hovedoppgaver: Å samle stoff til det som til slutt skal bli til ei samlet romsdalshistorie, samt å utgi årlige årbøker. De første års-skiftene oppfylte begge målsettingene. De tre første årskriftene, det aller første utkom samme høst som laget ble stiftet, inneholdt en forhistorisk innledning til en Oversikt over Romsdalens Historie. Forholdsvis lange artikler forfattet av Jørgen Olafsen-Holm, men her var også mindre artikler om «sermerk kultur og livevis». Tanken om å lage en samlet romsdalshistorie, kunne forlates da Asbjørn Øverås med Romsdal Ungdomssamlag som utgiver, kom med sin Romsdals soga B. 1. i 1928. (B.2. kom i 1941).

De som startet Romsdal sogelag var ei godt sammensatt gruppe av menn i forskjellig alder, de hadde ulik yrkesbakgrunn og de kom fra ulike deler av Romsdal. Dette var bra, men i ettertid ser man tydelig at kvinnene glimrer med sitt travær på når sagt alle felt. I årsskrift 1947-48 skriver Olise Johannesen om kommunikasjoner i gamle dager i Osen og Kleive, og i 1950 forteller Johanne Morstøl om setring i Isfjorden. Dette var de to første og lenge de eneste kvinner som hadde artikler på trykk. I 1972 kom Margot Skotte inn i redaksjonen etter å ha skrevet ei bokmelding i årsskriftet to år før. Kanny Eik ble første kvinnelige styremedlem i 1981. De siste 40 åra har kjønnsbalansen vært tema både i styret, redaksjonen og mellom forfatterne.

«Låke tider»

Sogelaget greide i første omgang å utgi 10 årsskrift, men i 1933 var det slutt. Da hadde de to siste, 1929-30 og 1931-32, kommet ut som dobbelnummer. Økonomien hadde vært skrantende helt siden oppstarten og salget av årsskriftet gikk tregt. For å bøte på økonomien ble det arrangert såkalte sogestemne rundt omkring i Romsdal, bl.a. nesten årvisst på Veøya i forbindelse med gudstjenesta 1. pinsedag. Men det var «låke» tider. Folk brukte mindre og mindre penger etter hvert som de økonomiske forhold forverret seg overalt i samfunnet. Det er vemodig å lese årsmeldinga for 1931-32: «Sogelaget hev arbeidd sers tungt for skuld økonimiske vanskar. [...] So mykje av fedreminne Romsdal hev å taka vare på og lyfta fram or gløymsla er det sårt å sjå at romsdalingen so lite anser på og tek seg av sogelaget sitt arbeid. Berre årspengane kr.1,50 kunde koma inn frå 300 medlemer (1 av quart hundrad menneske i Romsdal) vilde Romsdal Sogelag greia

Overrettssakfører Jørgen Olafsen-Holm (1882-1957) på kontoret foran sin store boksamling. Formann 1922-1957, 35 år. Han døde få dager etter at han ble valgt i desember 1957. (Romsdalsmuseets fotoarkiv)

seg bra og kunne gjeva ut årsskriftet sitt kvart år. Årsskriftet for 1930 vart send til 246 medlemer. Av desse stend ubetalt 204 skrift.»

Sogelaget ble ikke nedlagt. Det fungerende styret, med Jørgen Olafsen-Holm som formann (han avløste Bjarte Rekdal som døde allerede i 1922), Mads Hukkelberg, Matthias Vike, og Nils Øverås som styremedlemmer, fortsatte i sine verv, bl.a. for at laget hadde gjeld og fordi de hadde håp om å få laget i gang igjen. De eneste reelle aktiva i regnskapet pr. november 1933 var kr 56, 49 i bankinnskudd, et stålskrin til 25 kr og kassabeholdning på kr. 17,98, dessuten en mengde usolgte årganger av Årsskrift. Mange forsøk på å få sogelaget i gang igjen ble gjort utover 1930-åra, men alltid strandet det på økonomien. Likevel var det en viss aktivitet. Sogelaget deltok i arrangementet rundt jubileet for riksmøtet i Bud i 1933 og medvirket til utgivelsen av boka Romsdals amt / Møre og Romsdal under kommunalt folkestyre i 1939 der Jørgen Olafsen-Holm var hovedredaktør og skrev mye av boka selv. Så kom krigen og alle forsøk ble oppgitt.

Ny start

Freden kom med ny optimisme. Man hadde etterhvert kvittet seg med gjelda og fått diverse tilskudd fra kommuner og ungdomslag, så det ble mulig å utgi et nytt Årsskrift kalt 25-årsskrift 1921-1947. Dette kom i 1947. Jørgen Olafsen-Holm og Mads Hukkelberg fortsatte fra det gamle styret, mens Hans Gjerde og Hans K. Berg var nye. Anders Gjendem var skrivar. For å aktivisere medlemmene ble det i årene 1948-50 satt i gang innsamlingsaksjoner om henholdsvis ferdsselsveger i gammel tid, fiskeméd og landemerker og sæterbruk, som alle resulterte i flere artikler i Årsskrift disse årene. Etter dette har Romsdal sogelag kommet med Årsskrift uten avbrudd fram til i dag.

Økonomien var anstrengt i mange år – medlemskontingenten fra rundt 200 medlemmer var hovedinntektskilden. Man fortsatte tradisjonen med pinsestemner på Veøya,

Nils Parelius (1912-1995) var formann 1958-1984, altså 27 år. Da han overrakte formannsklubba til Bjørn Austigard 8. desember 1984 sa han bl.a. «Jeg vil bevise at det går an å overleve et formannskap i Romsdal sogelag!» Bjørn Austigard har vært formann/leder siden 1985. (Foto Romsdals Budstikke/Romsdalsmuseets fotoarkiv)

men inntektene av disse sto ikke i forhold til innsatsen. Imidlertid var det var jo en fin måte å aktivisere og rekrytere medlemmer på. Det største stemnet på Veøya var ikke i pinsa, men den 2. august 1953. 3000 deltakere fikk på det gamle kirkestedet overvære markeringen av 800-årsjubileet for opprettelsen av Nidaros erkebispestol. I spissen for de mange prominente gjester var biskopen av Isle of Man som forrettet høymessen sammen med stavangerbiskopen Karl Martinussen. Det siste veøyfestet ble holdt i 1962 i forbindelse med 800-årsmarkeringen av slaget ved Sekken.

Nye krefter tar fatt

I 1957 skjedde det dramatiske endringer i styret i Romsdal sogelag. Om høsten, bare 5 dager etter årsmøtet der Jørgen Olafsen-Holm var blitt gjenvalgt som formann, døde han. Et ekstraordinært årsmøte i februar valgte statsadvokat Nils Parelius som ny formann. Han hadde da vært med i redaksjonen av Årsskrift siden 1953. Nils Parelius ble sittende som formann til 1984 og som medredaktør helt til 1994. Formannsskiftet førte ikke til noen umiddelbar endring. Virksomheten var fortsatt preget av dårlig økonomi og ressursene strakk stort sett ikke lenger enn til å utgi det årlige Årsskrift. Medlemstallet var fortsatt lavt, i overkant av 200. Sogelaget brukte tre år på å finansiere ei ekstrabok, Hollendertida i Romsdal av Otto R. Grüner i 1972.

Men det skulle komme bedre tider. I 1974 maktet Sogelaget med betydelig støtte fra offentlige og private å utgi boka Beskrivelse over Romsdals Fogderie 1768 og 1789 av Hans Peter Schnitler. Manuskriptet var funnet i Videnskabsselskabet i Trondheim av Bjørn Austigard som også sto for tilrettelegginga av manuskriptet. Denne boka ble en salgssuksess og skaffet Romsdal sogelag et overskudd på 10.000 kr. Da Austigard i 1975 flyttet til Molde ble han umiddelbart knyttet til Sogelaget, ikke som valgt medlem av styret, men som skrivar og kasserer. I egenskap av skrivar fikk han innpass i

Nils Parelius hadde mange interesser, bl.a. arkeologi. Årsskrifta fra 1960-åra har mange artikler med stoff fra hans arkeologiske registreringer. Bildet er fra oppmålinga av en gravhaug på Indre Årø sammen med byingeniør Arild Waagbø. (Romsdalsmuseet fotoarkiv)

redaksjonen og som følge av forbedret økonomi og den vitalitet og det ungdommelige pågangsmot Austigard representerte, tok det bare en 2-3 år før sidetallet i Årsskrift, i ny layout, ble fordoblet. Artikelstoffet ble gradvis fornyet med at det ble gitt plass til mer minnestoff og andre populære emner. Medlemstallet økte og med det bedret økonomien seg, og det ble rom for å gi ut flere ekstrabøker - en praksis som har fortsatt helt fram til våre dager. Bjørn Austigard ble valgt til leder i Romsdal sogelag i 1985, noe han, om noen skulle være i tvil, kontinuerlig har vært siden. Resten av Romsdal sogelags historie er i grunnen en suksesshistorie. Kasserer gjennom 29 år, Bjørg Sandøy, holdt orden på medlemskartoteket og pengene, og etter at Nils Parelius ga seg i redaksjonen, fikk styrelederen med seg Rolf Strand og Dag Skarstein i dette viktige arbeidet. Nye krefter med digitale kunnskaper kom som ei vitamininnsprøyting. Medlemstallet økte år for år og kulminerte i 2008 med 1056 medlemmer. Medregnet Årsskrift og alle ekstrabøkene ble Sogelaget fylkets største forlag. En oversikt over alle utgivelser finnes på heimesida romsdal-sogelag.no.

Økonomisk velstand

En avgjørende hendelse, som ikke bare sikret Romsdal sogelag økonomisk, men også andre som arbeider med lokalhistorie i Romsdal, skjedde i 1995. Statsadvokat Nils Parelius, som lidenskapelig hadde arbeidet med lokal historie gjennom Romsdal Sogelag og Romsdal Kulturvern, døde dette året. Han og hans søster Helene (1908-1987) hadde testamentert hele sin formue til Romsdal sogelag med vilkår om at det skulle opprettes et mindefond i foreldrenes navn, Margit og Morten Parelius' mindefond, der 15% av avkastningen av fondet skulle tillegges grunnkapitalen. Resten skulle gå til støtte av lokalhistorisk arbeid. Fondets styre skulle bestå av to medlemmer fra styret i Romsdal sogelag, der lederen alltid er med, samt én representant fra Romsdalsmuseet. Ved klok forvaltning av fondet gjennom kjøp av verdipapirer, har fondet fra startkapitalen på 1,3 mill. kroner de siste 25 år delt ut hele 3,4 mill. kroner. Markedsverdiene av fondets grunnkapital er i dag på 6 mill. kroner! Det vil føre for langt å liste opp alle som har

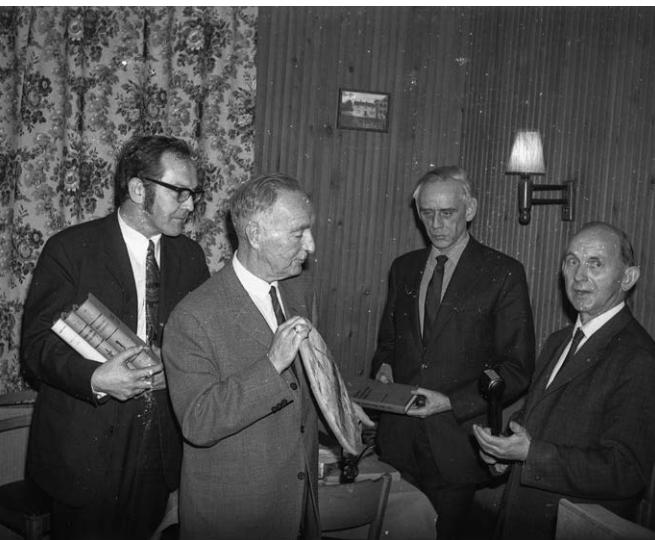
Minnestenen ble reist i samarbeid med bygdefolket og Nesset kommune. Her er den svarte vistdalitplata med faktaopplysninger festa til en stein fra fonna. Fra venstre: Sigrid Tjelle Lund, Sverre Tjelle, Ola Tjelle, Arthur Helde fra Romsdal Steinindustri (bak) og Bjørn Ølander fra Nesset kommune. Sommeren etterpå arrangerte Sogelaget tur til toppen av rasstedet. (Foto Svein Bjørnerem/Romsdals Budstikke)

Minnestenen for Tjellafonna 22. februar 1756. Det var Romsdal sogelag som tok initiativ til å få reist steinen, og ordfører i Nesset, Karsten Mittet, stod for avdukinga i 8-tida om kvelden nøyaktig 250 år etter ulykka. Over 200 møtte fram, og tilstelninga skaffa Sogelaget god PR. (Foto Romsdals Budstikke/ Romsdalsmuseets fotoarkiv)

fått støtte fra mindefondet, men det kan nevnes at Romsdal sogelag har fått støtte på 1,1 mill., Romsdalsmuseet 0,8 mill. og andre 1,5 mill. Det er viktig å peke på at gruppen «andre» fordeler seg nokså jevnt over alle de 8 tidligere romsdalskommunene. Alle med lokalhistoriske interesser må være Nils Parelius dypt takknemlige både nå og i framtida.

Mye av det følgende ville ikke vært gjennomførbart uten den økonomiske ryggraden som Margit og Morten Parelius' mindefond har gitt Sogelaget.

Fra 50-årsjubileet 10. desember 1971 på Romsdalsheimen. Det var gjester fra Nordmøre Historielag, Sunnmøre Historielag, Romsdal Ungdomssamlag og Romsdalsmuseet, og flere holdt taler og hadde med seg gaver. Formann Nils Parelius står her med ny formannsklubbe fra Romsdalsmuseet, sekretær Torbjørn Thingvold med ei bok laget har fått, Erling Leigh med et maleri på en tønnebotn og Otto R. Grüner med bygdebok for Giske. Thingvold var sekretær på statsadvokatens kontor, og han ble som sådan nærmest pålagt å være sekretær og kasserer for Romsdal sogelag, og det varte i mer enn 20 år. Grüner satt både i styret og redaksjonen i en årekke.

Årsskrift har de siste 25 år vært på 3-400 sider, gjennomillustrert og med påkostet innbinding. 30 av 54 ekstrabøker er kommet ut de siste 25 årene. For å oppsummere: Sogelaget har utgitt 84 årsskrift med til sammen 16.728 sider. De 54 ekstrabøkene utgjør 9.403 sider. Til sammen altså over 26.000 sider med lokalhistorisk stoff. I tillegg gjenstår to storsatsinger før 100 år er passert, nemlig Molde byleksikon og Kyrkjene i Romsdal. Den siste vil komme som Årsskrift 2021.

Medlemsaktiviteter

Er så Romsdal sogelag bare en stor bokklubb? Nei, det er en medlemsorganisasjon også. Styret har på mange måter prøvd å aktivisere medlemmene. Det arrangeres lokalhisto-

Styret samla på Veøya ved 75-årsjubileet den 25. august 1996. F.v. nestleder Dag Skarstein, kasserer Bjørg Sandøy, styreleder Bjørn Austigard, sekretær Signy Jakobsen og styremedlem Rolf Strand. (Foto Øystein Eik)

riske kvelder rundt omkring i Romsdal, noe som er viktig for medlemsvervingen, og de årlige medlemsturenene er uhyre populære. Tidligere var Årsskrift det eneste bindeleddet mellom styret og medlemmene utenom årsmøtene, men de seneste åra har årsmøtehefet, som selv sagt har med de nødvendige sakspapirene, inneholdt mye informasjon til medlemmene, ikke minst de utsendte spørsmål om all verdens små og store tema. Nesten alle spørsmålene har resultert i egne artikler i Årsskrift det påfølgende år. Parelius-seminaret, der fagfolk utenfra ble invitert til å holde seminar, ble arrangert årlig fra 1996 – 2018 og var også med på å engasjere medlemmene.

Ut på nettet

Sogelaget har fulgt opp utviklinga innen IT-sektoren og var tidlig ute med å skaffe seg egen heimeside. Dette ga muligheter til å publisere langt mer enn det som kunne komme i ekstrabøker og Årsskrift. Store ressurser er brukt på å digitalisere viktige og ofte vanskelig tilgjengelige historiske kilder. Som eksempel på slike kan nevnes diverse matrikler, de femårige amtmannsinnsberetningene og adressebøker for et langt tidsspenn. Årsskrift fra 1921-2018 ligger i fulltekst på nettet, samt en hel rekke andre bøker, både egne og andres utgivelser.

Egen heimeside har også gitt andre muligheter. I 2015 startet sogelaget innsamling av bygdesanger, noe som engasjerte mange medlemmer. Resultatet ble overveldende med over 200 sanger og dikt fra hele Romsdal. Der det fantes, eller var mulig å finne, en passende melodi, ble en lydfil lagt til sammen med notene og teksten. Suksessen med dette prosjektet inspirerte til også å samle inn merke- og minnestener i Romsdal. I tillegg til bil-

Veøymedaljen fra 1953, støpt av Oshaug metallstøperi i tinn i (visstnok) 2000 eksemplar etter en idé av Gudrun Coucheron-Aamot. Originalen i tre, er skåret av John Schevik, og er nå i Romsdalsmuseets samlinger. Hempa hadde lett for å falle av, så prosjektet ble ikke særlig vellykket.

der av steinene er det lagt inn alle tilgjengelige opplysninger samt lenker til bakgrunnslitertatur om dem. Også dette prosjektet har skapt stort engasjement blant medlemmer. For å se mer om dette, eller få oversikt over alt som er produsert gjennom 100 år, anbefales det å gå inn på heimesida romsdal-sogelag.no eller på facebook.com/romsdalsogelag.

Samarbeidspartnere

To institusjoner har vært helt vesentlige for at Sogelaget har kunnet holde det gående i 100 år. Romsdalsmuseet med sine rikholdige samlinger og ikke minst bildarkiv, har vært en nødvendig forutsetning for mange av artiklene i Årsskrift og for ekstrabøkene. Romsdal sogelag har ikke eget arkiv, men deponerer alt laget får inn til museet. Dette er i Nils Parelius' ånd. Det var han som tok initiativ til opprettelsen av Romsdalsarkivet i 1968.

EKH Grafisk var helt i starten en forutsetning for at det skulle komme ut noe Årsskrift – de ble trykket til under kostpris. Siden har Årsskrift og alle ekstrabøkene med unntak av tre vært trykket av bedriften, og her ligger bøkene fra de siste 20 år lagrert digitalt i trykkeriets database. På den måten kan artikler, bilder m.m. lett finnes fram og brukes i andre sammenhenger for Sogelagets redaktører. I dag er EKH Grafisk også vert for heimesida vår.

Status

Det er altså en svært oppegående 100-åring som nå går inn i sitt jubileumsår. Kontinuiteten har vært stor. Bjørn Austigard er faktisk bare den fjerde styrelederen på 100 år. Han har sittet med ledervervet i 36 år og i redaksjonen enda mye lenger, et arbeid som har resultert i kulturpriser fra både Molde kommune, Fylket og til og med Kongens fortjenestemedalje. Innen styret og redaksjonen har det også gjennom tidene vært lite utskifting, mange har sittet i 10-årsvis. Medlemstallet i jubileumsåret er ca. 900. Geografisk fordeler medlemmene seg selv sagt med flest medlemmer i Molde, men alle romsdalskommunene er godt representerte. 70-80 kommer fra resten av fylket, samt at ca. 18 % av medlemmene bor utenfor fylket. Dette viser at grunnlaget for et sogelag i Romsdal ennå er til stede, eller slik de gamle uttrykte det: ... *sansen for sermerk kultur og livevis i Romsdalsbygderne, og med sogearbeid knytte bandet fastare millom fyrrtid og framtid.*

Denne artikkelen er basert på historiske tilbakeblikk i Årsskrift 1921-46, 1971, 1996 og 2011, samt styrets årsmeldinger som er publisert i hver årgang.

*

Kort om initiativtakerne og stifterne

Lars Nøsen, f. 24.06.1857 i Fræna. Telegrafbestyrer i Molde og regnskapsfører i Romsdals Budstikke fra 1884 og redaktør fra 1918. Han moderniserte Budstikka. Døde 11.12.1934

Knut Foss, f. 12.07.1861 i Øverdal i Grytten. Gardbruker, anleggsarbeider, lagrettemann og ikke minst bygdehistoriker. Døde 1946

Bjarte Rekdal, f. 13.5.1869 på Rekdal. Lærer, folkehøgskolelærer på Aukra fra 1918. Døde 7.4.1922

Olav Thorvik, f. 17.07.1882 i Årøhagen, Bolsøy. Lærer og klokker i Bolsøy. Døde 05.12.1967

Agnar Skeidsvoll, f. 1900 i Bergen, vokste opp i Tresfjord. Ungdomslagsmann, målmann, journalist, redaktør m.m. Døde 1967

William Coucheron-Aamot, f. 29.1.1868 i Stavanger. Marineoffiser, foredragsholder, forfatter. Kjøpte Veøy prestegård i 1905. Døde 22.5. 1948

Jakob Nørbech, f. 3.5.1897 på Kanestraum, Straumsnes. Agronom, journalist bl.a. i Molde, redaktør i Møre Venstreblad i Kristiansund. Døde 1923

Anders O. Sand, f. 14.5.1853 i Malvik, Trøndelag. Lærer, seinere bestyrer ved Romsdal Amtsskole, den lengste tida i Vestnes. Målmann og ungdomslagsmann. Døde 3.4.1927

Red.

Romsdal sogelags logo er utformet av tegner og faglærer ved Møre og Romsdal husflidsskole, Per Otto Wæthen (1944-1986). Det starta med ei tegning av ei romsdalsk tolle/furu med kraftige røtter, og den ble brukt som omslagsbilde på Årsskriftet i åra 1976-82. På oppfordring forenkla Per Otto tegninga til den logoen som Sogelaget har brukt i over 40 år.

Logoen for Margit og Morten Parelius' minnerefond er en spesiell P i drage-stil. Ekteparet gifta seg i 1908, og denne P-en ble inngravert på diverse sølvstøyper som ekteparet fikk i bryllupsgave. Gravyren er gjort av gullsmed Endre Aasen, Molde. Originalen er å finne på en sølgaffel i Romsdalsmuseets samlinger, R.10027.

Margit og Morten Parelius' minnefond

Årsmelding 2020

Virksomhetens art og hvor den drives

Stiftelsens formål er å yte økonomisk støtte til lokalhistorisk arbeid i Romsdal. I tillegg har stiftelsen ansvar for å stelle familien Parelius' gravsted på Tøndergård. Stiftelsen holder til i Molde.

Fortsatt drift

Styret er av den oppfatning at grunnlaget for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er satt opp under den forutsetningen.

Arbeidsmiljø

Stiftelsen har ingen ansatte.

Ytre miljø

Stiftelsen driver ikke aktivitet som forurensner det ytre miljøet.

Styret

Bjørn Austigard er styremedlem i egenkapitalbevis i Romsdal sogelag, valgt på årsmøte den 30. april 2020. Romsdal sogelag valgte Solveig N. Flemmen på styremøtet den 7. mai 2021. Kenneth Staurset Fåne ble på styremøte i Romsdalsmuseet den 25. februar 2020 utpekt som museets representant for fireårsperioden 2020-2023 etter Jarle Sanden som har representert museet siden 1995. Ved konstitueringa den 11. mai 2020 ble Bjørn Austigard valgt til leder og Solveig N. Flemmen kasserer.

Med to menn og en kvinne i styret er det tatt hensyn til likestilling.

Revisor: BDO AS, Molde.

Styret i minnefondet har hatt tre møter. Det ble vedtatt å kjøpe egenkapitalbevis i Romsdalsbanken i samsvar med tilbud, men handelen mislyktes. Kr 257.155,- stod til disposisjon til fondets formål. Av dette ble kr 250.000,- delt ut. Resten ble avsatt til fondets formål til utbetaling seinere år. Søknadsfristen var 15. april 2020. Det kom inn 14 søknader. Én søknad fikk avslag fordi krava i vedtekten ikke var oppfylt. De andre 13 søknadene ble godkjent, og pengene ble fordelt slik:

- Kr 150.000,- til Romsdal sogelag. Molde byleksikon – ferdig 2021
- « 50.000,- til Romsdalsmuseet. Registrering og digitalisering av fotoarkivet etter E. Birkeland AS.
- « 10.000,- til Romsdalsmuseet. Digitalisering av gamle amatørfilmer.
- « 4.000,- til Eikesdal bygdalag og Mardølasenteret. Prosjektarbeid.
- « 4.000,- til Britt Schumann. Minnemarkering for forfatter Marta Schumann 100 år.
- « 5.000,- til Rausand Gruvemuseum. Arkiv- og utstillingsarbeid.
- « 3.000,- til Bjørn Morstøl. Bokprosjektet «NS i ei romsdalsbygd».

- « 4.000,- til Marit Wadsten. Bokprosjektet «Mardøla 2020».
- « 3.000,- til Søre Bjørnsund Museum. Gjenstandsregistrering, fotografering.
- « 5.000,- til Grytten Heimbygdlag, Ner-Hole museum og Kunsgalleri. Utstyr til den «restaurerte» løa.
- « 4.000,- til Vågstranda sogelag. Støtte til «Minne frå Vågstranda», 20-årsutgava.
- « 3.000,- til Rolf Hindhammer. Støtte til dikt- og sangbok.
- « 5.000,- til Romsdal sogelag. Datering av gammel skog ved Digerura, Eikesdalen.

Når det gjelder plassering av fondsmidler i bankkonti, aksjer og egenkapitalbevis, blir det vist til regnskapet med noter.

Parelius-gravstedet på Tøndergård har vært stelt av Molde kommune v/bygartneren.

Molde, den 24.01.2021

Bjørn Austigard

Solveig N. Flemmen

Kenneth Staurset Fåne

Margit og Morten Parelius' minnefond

Resultatregnskap	Note	2020	2019
Inntekter:			
Utbytte av aksjer og egenkapitalbevis		276 330	308 413
Renter		1 632	2 211
Sum inntekter		277 962	310 624
Kostnader:			
Lønnskostnader	2	23 000	25 000
Adm.kostnader		25 680	29 385
Sum kostnader		48 680	54 385
Årsresultat		229 282	256 239
Overføringer:			
Overføres av ordinært resultat		-34 392	-38 435
Tillegges grunnkapital		-194 890	-217 804
Avsatt til fondets formål		-229 282	-256 239
Sum overføringer			

Balanse pr 31.12

Eiendeler:

Omløpsmidler:

Aksjer og egenkapitalbevis	3	3 402 778	3 402 778
Bankinnskudd i Sparebank1 SMN		219 226	239 944
Sum Omløpsmidler		3 622 004	3 642 722
SUM EIENDELER		3 622 004	3 642 722

Egenkapital:

Bunden egenkapital:

Grunnkapital

Fri egenkapital:

Avsatt til minnefondets formål

Sum egenkapital

SUM EGENKAPITAL OG GJELD

	4	3 419 959	3 385 567
	4	202 045	257 155
		3 622 004	3 642 722
		3 622 004	3 642 722

Molde,

I styret for Margit og Morten Parelius' minnefond

Bjørn Austigard, styreleder

Solveig N. Flemmen, kasserer

Kenneth S. Fåne, styremedlem

*Regnskapet er revidert av BDO AS
Revisjonsberetning er avgitt 01.02.2021*

Margit og Morten Parelius' minnefond

Noter til årsregnskap for 2020

Note nr. 1 – Regnskapsprinsipper

I årsregnskapet er alle poster verdsatt og periodisert i overensstemmelse med regnskapslovens bestemmelser og reglene som følger av god regnskapsskikk.

Aksjer

Aksjer og egenkapitalbevis er ført i regnskapet til laveste verdi av kostpris og virkelig verdi. Markedsbaserte egenkapitalbevis er vurdert til laveste verdis prinsipp beregnet utfra samlet verdi på porteføljen (porteføljeprinsippet).

Skattekostnad

Stiftelsen er ikke skattepliktig.

Inntekter og kostnader

Inntektsføring skjer etter opptjeningsprinsippet. Kostnader medtas etter sammenstilings-prinsippet, dvs at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter innstektsføres.

Note nr. 2 – Lønnskostnad, antall ansatte, godtgjørelser med mer

Lønnskostnader består av følgende poster:

Lønnskostnader	2020	2019
Lønninger	23.000	25.000
Sum	23.000	25.000

Stiftelsen har ingen ansatte.

Ytelser til ledende personer	Styret
Lønn	21.000
Sum	21.000

Ingen har samla fått lønnsutbetaling som ligger over beløpsgrensen for plikten som veddedige eller allmennytte institusjoner eller organisasjoner har til å sende inn lønnsoppgave.

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar utgjør kr 10.703,75 inkl. mva

Note nr. 3 – Aksjer og egenkapitalbevis i andre foretak m.v.

Omløpsmidler

Selskap	Antall	Kjøpsverdi	Kurs	Markedsverdi
Sparebanken Møre	7009	1.043.496	296,00	2.074.664
SpareBank1 SR-Bank	11020	505.776	91,00	1.002.820
SpareBank1 SMN	10433	384.621	97,60	1.018.261
Sparebanken Nord Norge	13514	627.124	74,60	1.008.144
Sparebanken Vest	2461	201.285	72,40	178.176
Sparebanken Øst	308	3.696	51,40	15.831
Totens Sparebank	117	10.796	143,00	16.731
Helgeland Sparebank	84	4.571	86,00	7.224
Sandnes Sparebank	40	6.414	74,40	2.976
Romsdal Sparebank	6110	615.000	120,00	733.200
Sum		3.402.779		6.058.027

Note nr. 4 – Egenkapital

Grunnkapital 01.01.	3.385.567
Avsetning:	
Årsresultat	<u>229.282</u>
15 % av årsresultat	<u>34.392</u>
Grunnkapital 31.12.	<u>3.419.959</u>

Fri egenkapital for bruk til minnefondets formål.

Saldo 01.01.	257.155
Benyttet i 2020	- 250.000
Avsatt for 2019	<u>194.890</u>
Fri egenkapital 31.12.	<u>202.045</u>

Margit og Morten Parelius' minnefond 25 år

Av Bjørn Austigard

Margit og Morten Parelius' minnefond (MMPM) er ei suksesshistorie. Det gjeld både den økonomiske utviklinga for fondet og det dei utdelte midlane har skapt av kulturell aktivitet rundt i romsdalskommunane. Som styreleiar i heile perioden har eg fleire gonger fått spørsmålet frå andre fondsstyre kvifor vi har lykkast så godt. Det er ikkje noko enkelt svar her, men svært lite utskifting i styret, bevisst satsing, god konsulenthjelp og ein god porsjon flaks med m.a. oppstartstidspunktet. I styret har site Bjørn Austigard (1995-2020), kasserar Bjørg Sandøy (1995-2018)/Solveig N Flemmen (2019-2020) og styremedlem Jarle Sanden (1995-2019)/Kenneth Staurset Fåne (2020).

Vi har bede konsulenten vår, pensjonert rekneskapsjef Arne Sandøy, om å forklare korleis ein grunnkapital på kr 1,3 mill. har auka med 358% på 25 år samstundes som det i same periode er delt ut vel kr 3,4 mill. i samsvar med statuttane.

Arne Sandøy:

Årsmelding og rekneskap for Margit og Morten Parelius' minnefond er trykt i Romsdals sogelag sitt Årsskrift.

29.09.1995 er det motteke frå Nils Parelius`dødsbo:

Bankinnskot i Romsdals Fellesbank AS	kr 1.215.885,61
Verdipapir ifølgje liste	« 124.951,00
Grunnfond 29.09.1995	<u>kr 1.340.836,61</u>

Då likningskontoret hadde gjort sitt, kom eit tillegg for tilbakebetalt skatt på kr 26 949,82.

Renter av bankinnskot for resten av 1995 var kr 15 806,50. 15 % av dette, kr 2 371,50, vart avsett til grunnfondet og 85 %, kr 13 435,- avsett til fondets formål.

Etter vedtektena er fondet organisert som ei stifting med formål «å yte støtte til lokalhistorisk arbeid i Romsdal». Slik støtte kan ikkje ytast av grunnfondet. Skal det bli noko til støtte, og for at grunnfondet skal følgje med på årleg inflasjon, må fondet ha inntekt av kapitalen. For å få til dette, må kapitalen investerast til best muleg avkastning. Renter på bankinnskot var brukbar, men har etter kvart gått nedover. Plassering i verdipapir med god avkastning var difor ei betre løysing.

I 1987 kom det ei lovendring som gjorde at sparebankane kunne ta i bruk eit nytt investeringsinstrument som vart kalla grunnfondsbevis. I 2009 vart namnet endra til eigenkapitalbevis (EKB). EKB er på mange måtar lik aksje, men regelverket gjer at det er tryggare, og kan gje eit meir stabilt utbyte.

I mai 1996 skulle Sparebanken Møre auke grunnfondskapitalen. MMPM hadde ikkje grunnfonds-bevis frå før, men vedtok no å kjøpe bevis for kr 500 000 utan å ha teikningsrettar. Fondet fekk tildelt 2418 grunnfondsbevis pålydande kr 100 til ein kjøpspris

på kr 328 031. Utbyte og renter for 1996 utgjorde kr 69 050 som betyr 4,94 % av gjennomsnittleg kapital. Kr 55 873 vart avsett til fondets formål. Posten grunnfondsbevis i Sparebanken Møre vart i 1997 auka med 650 bevis. Dette året auka fondet sine inntekter til kr 89 032. Det vil seie 6,12 % gjennomsnittleg kapital. Avsetning til fondets formål dette året var kr 73 268.

I åra som kom, vart det kapitalemisjon både i Sparebanken Møre og Romsdals Fellesbank. Styret for fondet gjorde vedtak om å kjøpe det dei hadde teikningsrettar til, og kanskje litt meir. Per 31.12.2004 var det investert i aksjar og grunnfondsbevis for kr 879 622. Marknadsverdien på dei same verdipapira var no kr 2 767 965. Innskot i bank var kr 748 546 og eigenkapitalen kr 1 630 092. Fondet si avkastning i 2004 var kr 117 780): 7,12 % av gjennomsnittleg kapital.

I 2005 kom Sparebanken Midt-Norge, som seinare fekk namnet Sparebank1 SMN, med bod på å kjøpe Romsdals Fellesbank ASA. Dette møtte ein del motstand lokalt. Banken kom med høgare bod fleire gonger. Sparebanken Møre kom også med eit bod, men Sparebanken Midt-Norge bydde endå meir, og Romsdals Fellesbank vart trøndersk. Resultatet av denne operasjonen vart at MMPM fekk ein ekstra inntektpost i 2005 på kr 1 351 932 i tillegg til dei vanlege inntektpostane. Bokført kapital auka til kr 3 064 300. Mesteparten av midlane vart investert i aksjar og grunnfondsbevis.

Fondet var no eigar av grunnfondsbevis i meir enn to bankar som med jamne mellomrom vedtok å utvide grunnfondskapitalen sin, og fondet nytta seg av dei teikningsrettane det hadde, når likviditeten kunne forsvare det.

Grunnfondsbevis var, som nemnt, etter kvart «døypt om» til Eigenkapitalbevis og ved avslutninga av rekneskapen for 2020 var kjøpsverdien på aksjar og eigenkapitalbevis kumen opp i kr 3 402 779. Utbytet var kr 276 330 og utgjer 9,06 %. Marknadsverdien var kr 6 058 028.

Verdipapira som vart kjøpt, var børsnotert. Det var utbyte på dei fleste kvart år, men kursane gjekk både opp og ned. I «Noter til årsregnskap» blir det kvart år skrive: «Aksjer og eigenkapitalbevis er ført i regnskapet til laveste verdi av kjøpspris og virkelig verdi». Tre gonger på 25 år, i 2008, 2011 og 2012, var marknadsprisen (virkelig verdi) lågare enn kjøpsprisen. Nedskrivinga førte til redusert eller negativt resultat. I 2008 og 2012 vart det difor ikkje avsett noko til fondets formål.

Ved avslutting av rekneskapen for 2020 var marknadsprisen på MMPM sine Eigenendar kr 6,28 mill. Dette betyr ein auke på 358 % frå 1995. Til samanlikning kan nemnast at Konsumprisindeksen i Norge i same tidsrom har stige med 66,71 %.

År	Romsdal sogelag	Romsdalsmuseet	Andre	Styret/rekneskap + revisjon
1996	5000	3000	3000	3000
1997	19000	30000	8000	3000
1998	6000	33000	35000	7000
1999	38000	24000	24000	7000
2000	37000	33000	42000	8000
2001	36000	22000	58000	4000 + 3000
2002	34000	28000	69000	4000 + 4000
2003	37000	29000	64000	4000 + 4000
2004	25000	27000	74000	4000 + 4000
2005	21000	7000	69000	5000 + 4000
2006	38000	20000	95000	6000 + 4000
2007	35000	50000	111000	5000 + 5000
2008	45000	25000	150000	5000 + 6000
2009	7000	0	0	5000 + 7000
2010	79000	75000	66000	12000 + 8000
2011	27000	50000	83000	12000 +10000
2012	11000	15000	29000	12000 +10000
2013	9000	0	0	12000 +10000
2014	45000	100000	55000	12000 +11000
2015	37000	72000	91000	15000 +11000
2016	14000	40000	162000	15000 +12000
2017	82000	30000	58000	14000 +12000
2018	72000	35000	93000	16000 +14000
2019	150000	20000	50000	25000 +11000
2020	150000	60000	40000	25000 +(11000)
Sum	1 059 000	828 000	1 529 000	401 000

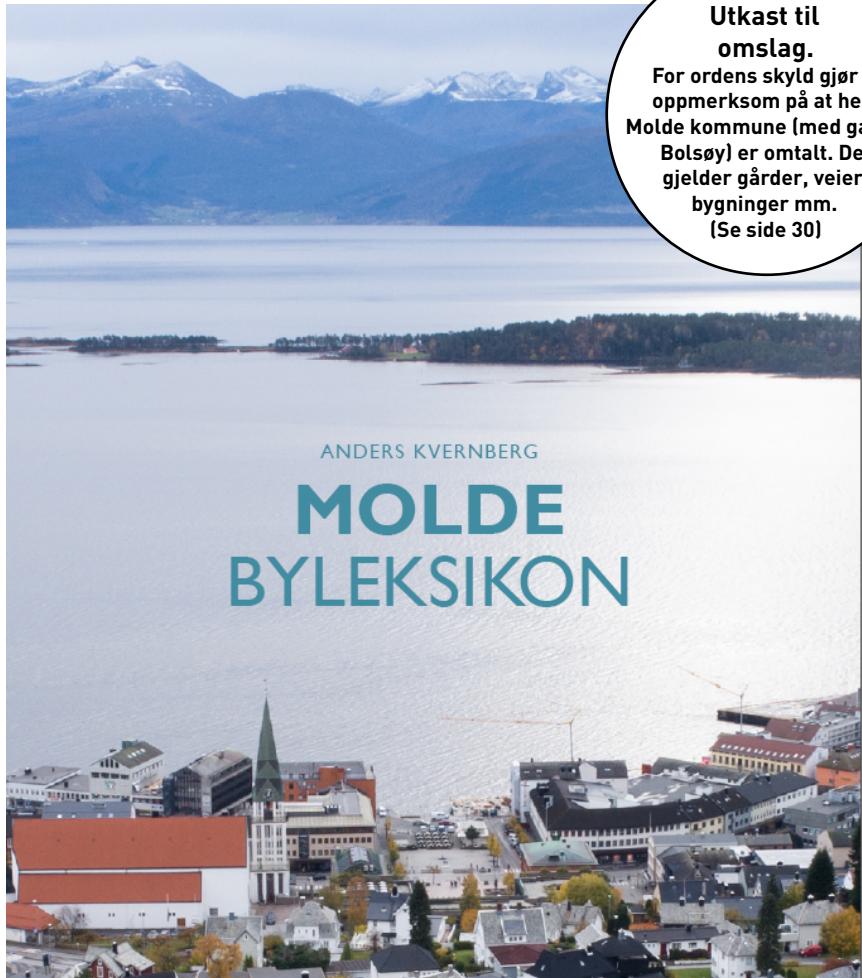
Totalt utbetalt i prosjektstøtte etter «fondets formål» på 25 år: kr 3 416 000

31 % til Romsdal sogelag

24 % til Romsdalsmuseet

45 % til andre lag/organisasjonar/prosjekt/arrangement i Romsdal

Styreonorar/rekneskapshjelp + revisjon går på drifta og utgjer: kr 401 000

Boka er planlagt ferdig tidlig i august 2021

Den kan kjøpes på følgende måter til ulike priser:

Forhåndsbetalt før 1. juni 2021 (før endelig oppdrag er bestemt)
(3980.25.17495) (Disse vil få boka sendt/levert før jubileumsdagen)

Medlemspris etter 1. juni 2021
(portofritt fra Sogelaget)

Butikkpris etter at boka er lansert

NB! Husk å skrive navn og adresse når du betaler!

kr 375,-

kr 425,-

kr 490,-

Molde byleksikon blir lansert på
Romsdal sogelags 100-årsdag
den 25. august 2021 kl. 18.00

Sted: Bjørnsonhuset, Scandic Seilet, Molde

På grunn av koronasituasjonen må vi ha påmelding med navn til jubileumsarrangementet.

Det er derfor bestemt at alt billetsalg helt fram til jubileumsdagen skal gå via **HOOPLA: <https://www.hoople.no/>.**

Ved kjøp av flere billetter må alle navn oppgis. Prisen er kr 80,- (Hoopla tar kr 20,- pr billett, så prisen blir samla kr 100,-). Eventuelle usolgte billetter selges ved inngangen. (I skrivende stund vet vi ikke hvor mange vi får slippe inn i salen.)

Billettsalget starter fra og med 10. mars 2021. Eventuelle spørsmål rettes til Bjørn Austigard: 976 61 964 eller Solveig N. Flemmen: 924 39 383.

Det vil komme en påminnelse til medlemmene i august.

PROGRAM:

Festtale ved Mads Langnes

Fuglset Mannskor deltar med lokale sanger

Odd Arne Halås med trekspill leder allsangen (i kjent stil)

Byleksikonforfatter Anders Kvernberg presenterer boka

Overrekkelse av Molde byleksikon til ordfører Torgeir Dahl

Hilsener fra inviterte.

Bjørn Austigard vil lede festarrangementet og overrekke ei bok til ordfører Torgeir Dahl.
(Romsdalsmuseets fotoarkiv)

Fuglset mannskor synger «Moldesangen», «Romsdals-song» m.fl. og deltar i allsangen. (Foto Svein B. Mjelvæ)

Odd Arne Halaas er en virtuos på trekspill. (Foto privat)

Mads Langnes, sekretær i Sogelaget, holder festtalen. (Romsdalsmuseets fotarkiv)

Anders Kvernberg ved «sjøfronten». I nesten tre år har han gått, sykla, kjørt og sett hele kommunen fra vest til øst. Han vil presentere boka. (Foto Kjell Ove Hattrem)

Den gamle og den nye kyrkja i Rødven (Illustrasjonsfoto 2004)

Kyrkjene i Romsdal

av Max Ingar Mørk

Denne boka omtalar alle kyrkjene i Romsdal, både dei gamle og dei som er i dagleg bruk. Arkitektar, kyrkjebyggjarar, kunstnarar og lokal handverkarar mm. får eigne omtalar, og alle kyrkjene er gjennomfotografert av profesjonelle folk. Dette er eit fagområde som forfattaren Max Ingar Mørk kjänner godt frå fleire sider.

Kyrkjene i Romsdal er meir som eit kyrkjeleksikon for området, og Sogelaget har fått støtte frå m.a. Opplysningsvesenets fond til arbeidet. Etter ei historisk innleiing blir alle kyrkjene presenterte – også frikyrkjene. I dette oversynet har vi valt å bruke den «gamle» kommuneinndelinga, og kommunane er ordna alfabetisk: Aukra 1, Fræna (+ Eide) 3 + 2, Midsund 3, Molde 6, Nesset 4, Rauma 11, Sandøy 2, Vestnes 4, Andre kyrkjer 11.

Kyrkjene i Romsdal blir sendt til alle medlemmer i november i staden for det tradisjonelle årsskriftet.

Lover for Romsdal Sogelag

Vedtatt på årsmøte 4. mars 1997

§ 1. Formål

Laget har til formål å vekkje sansen for eldre kultur og levevis i Romsdal, og med soge-arbeid knytte bandet fastare mellom fortid og framtid.

§ 2. Medlemsskap

Medlemmer blir alle som betaler den årskontingenget som til kvar tid er fastsett av årsmøtet.

§ 3. Skrifter

Kvart år gir laget ut eit årsskrift. Skriften blir sendt til dei medlemmene som har betalt kontingenget for dette året. Laget kan også gi ut andre sogeskrift.

§ 4. Styret

Eit styre på fem medlemmer blir valt på årsmøtet. Leiaren blir valt ved særskilt val for eitt år. Dei andre blir valde for to år om gongen såleis at to går ut skiftevis. Styret vel nestleiar, skrivar og kasserar. Skrivar og kasserar treng ikkje vere medlem av styret. Styret er vedtaksført når leiari eller nestleiar og minst to andre styremedlemmer er til stades. Leiaren bind laget økonomisk og juridisk med si underskrift.

Styret vel eitt medlem, i tillegg til leiaren, til medlemmer av styret i Margit og Morten Parelius' minnefond.

§ 5. Årsmøte

Årsmøtet skal haldast i første kvartal kvart år, og det skal vere tillyst minst ei veke før. Årsmøtet skal behandle desse sakene:

1. Styrets framlegg til årsmelding
2. Revidert rekneskap for føregåande år
3. Styrets framlegg til arbeidsprogram og budsjett
4. Fastsetting av kontingenget
5. Eventuelt innkomne saker. Desse må vere innkomne til styret innan 1. januar.
6. Revidert rekneskap for Margit og Morten Parelius' minnefond skal refererast for årsmøtet.
7. Val:
 - a. Leiari - for eitt år
 - b. To styremedlemmer - for to år
 - c. Tre varamedlemmer til styret - for eitt år
 - d. Ein revisor - for eitt år

e. Ein eller fleire ansvarlege redaktørar for årsskriftet - for eitt år

f. Valkomite på tre medlemmer - for eitt år.

Stemmerett på årsmøtet har alle som har betalt årskontingenget innan møtestart. Årsmøtet sjølv avgjer om nokon kan stemme med fullmakt.

§ 6. Lovendring

Framlegg til lovendring må vere styret i hende 1. januar, og må på årsmøtet ha eit flental på 2/3 av dei frammøtte for å bli lov.

§ 7. Ekstraordinært årsmøte

Ekstraordinært årsmøte skal haldast når styret gjør vedtak om det, eller minst 100 medlemmer krev det. For innkalling og møtevarsel gjeld reglar som for ordinært årsmøte. Ekstraordinært årsmøte kan berre ta opp saker som er kunngjorde i innkallinga.

§ 8. Opplysing

Laget kan løysast opp når to årsmøte på rad har gjort vedtak om opplysing med 2/3 flertal. Lagsarkivet skal gå over til Romsdalsmuseet. Andre aktiva skal gå over til Margit og Morten Parelius' minnefond.

*

Lovendringsforslag:

§ 5. pkt 7 d:

Her har det vært vanlig de siste åra å velge en vara for revisor. Foreslår nytt punkt d:
Ein revisor med vara - begge for eitt år.

§ 5 pkt 7 e:

Det står nevnt bare redaktører av Årsskrift. Forestår nytt punkt e:
Ein eller fleire ansvarlege redaktørar for årsskriftet og eventuelle ekstrabøker – for eitt år. Redaktørane treng ikkje vere medlem av styret, men har rapporteringsplikt til styret og kan møte der med tale- og forslagsrett.

Spørsmål til medlemmene

1.

Kjenner du til stader der det har vore hogd mastrer til skuter? Kan hende du kjenner stadnamn med ordet «master» i namnet, som då fortel om bruken av trea.

Til venstre: På leiting etter master-emne i lia sør for Osvatnet, Kleive. Kåre Magne Holsbøvåg var kjentmann for Øyvind Vestad. (Foto Øyvind Vestad) (Bildetekst)

2.

Fredskogplanting og fredskogfelt.

I Årsskrift 2019 skriv Aslak Kavli om eit såkalla «fredskogfelt» på garden Moen i Eresfjorden. Bestefar hans planta feltet først på 1900-talet, og Aslak hogg den utvaksne skogen. Fredskogplanting var ei ordning der den som planta heile skogfelt, fekk økonomisk støtte til både planter og ikkje minst inngjerding av feltet. Slik vart feltet «freda» mot beiteskader på plantene. Kjenner du til slike «fredskogfelt» i di bygd?

3.

I Norsk Ordbok står det at ordet karihyse berre er brukt i Bolsøy herad om fisken berggylt(r)e. Har du kommentar til dette?

4. Ordgeografi

Kva (grammatisk) kjønn har desse substantiva i dialekt?

egg (på kniv, fjell, sjøbotn) *botn*

vør (ved båtstø) *plante*

kasse *bane*

bær *maskine*

5.

Heiter det nothus eller notnaust? (Bugge notlag)

Den tida det var landnotlag i mest alle bygder, måtte dei ha hus for det felles utstyret. Somme kalla dette huset for «nothus», andre kalla det «notnaust». Truleg er det ulike namnetradisjonar her. Kva heiter det i di bygd?

Arbeidsprogram 2021

Arrangement og satsingsområde

100-årsjubileet i Bjørnsonsalen 25. august 2021 (påmelding). Meir info side 29
Medlemstur, kanskje til hausten?

Lokalhistoriearrangement i kommunane om smittesituasjonen tillét det
To bokprosjekt i samband med 100-årsjubileet 2021: «Molde byleksikon» og «Kyrkjene i
Romsdal»

Vidareutvikle nettsida og facebooksida

Innsamling av munnleg tradisjon?

Medlemsvervning og boksal frå lageret

Publikasjonar:

Anders Kvernberg: «Molde byleksikon»

Max Ingar Mørk: «Kyrkjene i Romsdal» (Medlemspublikasjon i staden for
Årsskrift 2021)

Budsjett 2021

Inntekter	2021	2020	2019
	(Rekneskapstal)	(Rekneskapstal)	(Rekneskapstal)
Boksal	250.000	253.000	97.000
Kontingent	300.000	298.000	274.000
Tilskot frå Møre og Romsdal fylke	25.000	20.000	20.000
Andre tilskot	200.000	299.000	327.000
Bruk av eige midlar	140.000	235.000	234.000
	915.000	1106.000	639.300

Utgifter

Trykkeitgifter	420.000	467.000	238.000
Lønsutgifter	155.000	152.000	147.000
Molde byleksikon	40.000	321.000	434.000
Kyrkjebok for Romsdal	90.000	20.000	
Rekvista	20.000	5.000	18.000
Porto, telefon, kontorhald	60.000	69.000	52.000
Reklame, marknadsføring	30.000	23.000	15.000
Årsmøtekostnader	25.000	15.000	26.000
100-årsjubileet	50.000		
Andre møte/kontingentar	25.000	34.000	22.000
Resultat	0	0	0
	915.000	1.106.000	952.000

Returadresse:
Romsdal sogelag
Birkelandvegen 1 A,
6416 Molde

Årsmøte i Romsdal sogelag

blir arrangert i Auditoriet, Krona, Romsdalsmuseet, Molde
tirsdag 9. mars 2021 kl. 1900

NB! Påmelding sjå side 1.

Årsmøtet skal behandle:

- val av ordstyrar, referent og to til å skrive under protokollen
- styrets framlegg til årsmelding 2020
- revidert rekneskap for 2020
- styrets framlegg til arbeidsprogram og budsjett 2021
- fastsetting av kontingent for 2022: kr 350,-
- innkomne saker: Lovendring sjå side 32-33
- referat frå Margit og Morten Parelius' minnlefond
- val

Gamle og nye medlemmer er velkomne!

Innstilling frå valkomiteen

Leiar: Bjørn Austigard (1 år)

Styremedlemmer: Dag Skarstein og Mads Langnes (2 år)

Solveig N. Flemmen og Randi Ingunn Selnes, (ikkje på val)

Varamedlemmer: Kenneth Staurset Fåne, Turid Leirvoll Øverås og Morten Øveråas (alle for 1 år)

Redaktørar: Bjørn Austigard, Dag Skarstein, Randi Ingunn Selnes og Per Arnt Harnes (1 år)

Revisor: Konrad Moe og vara Øyvind Aasgård (1 år)

Valkomité: Jarle Sanden, Anne Marie Nauste Myhre og Stig Ove Voll

Molde den 14. februar 2021

Stig Ove Voll

Jarle Sanden

Anne Marie Nauste Myhre